

Meta l-vleġeġ reġgħu lura

Ir-rabta ta' pajjiżna mal-festa ta' Sant'Agata, li tkun ċelebrata illum, 5 ta' Frar

Joe C. Cordina

Fost it-tradizzjonijiet li huma marbuta mall-Istorja ta' pajjiżna, hemm dik marbuta ma' ġrajja li ġrat fl-20 ta' Lulju 1551, u li kabret bis-sħiħ id-devozzjoni li missirijietna kellhom lejn il-Qaddisa Sant'Agata, li l-festa tagħha ssir fil-5 ta' Frar.

F'dan il-jum kienet issir proċessjoni solenni mmexxija mill-Kapitlu tal-Katidral ta' San Pietru u San Pawl tal-Imdina, li kienet tohroġ mill-Katidral tal-Imdina u tibqa' sejra sal-Kappella iddedikata lil Sant'Agata li hemm fl-akkwata ta' Hal Bajjada fir-Rabat. F'din il-Kappella, imbagħad, kienet issir quddies solenni bil-paniġirku.

Għidt 'kienet issir', ghax sas-sena l-oħra kienet almenu għadha ssir biċċa minn din it-tradizzjoni – dik tal-quddies solenni. Imma jidher li din is-sena nqatgħet għalkollox min-naha tal-Kapitlu tal-Katidral. Din hi hasra meta wiehed jiftakar li din kienet speċi ta' apprezzament tal-grazzja li l-Maltin kienu qalghu minn Sant'Agata meta din kienet salvathom minn mewt ċerta f'halq it-Torok, fl-1551, u ilha ssir minn dakinhar.

Min kienet Sant'Agata

Imma qabel nirakkuntaw din il-ġrajja, tajjeb ngħidu xi haġa dwar min kienet din il-qaddisa. Din Sant'Agata kienet tfajla minn Sqallija, bint in-nobbiltà, li għexet fis-sena 231 A.D. u mietet martri. Dak iż-żmien kienet qed issir persekuzzjoni kbira tal-Insara li kienu jiġu maqbuda, kienu jiġu mġegħlin

Sant'Agata, qaddisa b'rabtiet speċjali ma' Sqallija... imma anki ma' ġziritna. Din statwa li tinsab fuq l-artal maġġur tal-kappella dedikata lilha fir-Rabat, Malta.

jiċċidu r-religjon tagħhom, u lil min ma kienx jaċċetta kienu jittorturawh u joqtluh.

Kien ġara li ċertu Quintanus, li kellu pożizzjoni għolja fit-

tmexxija, kien tefa' għajnejh fuq din it-tfajla sabiha. Meta hi ma ċedietx għall-avvanzi tiegħu, huwa ordna li Agata tiġi maqbuda u mressqa quddiem l-

Imhallef – li kien hu stess.

Meta Agata giet imġieghla tiċhad il-fidi tagħha u ma aċċettatx, Quintanus ordna li tintbagħat f'burdell. Wara xahar li Agata għaddietu tiġġieled għal xububitha, reġgħet deheret quddiem Quintanus, u dan meta ra li ma rrendietx, ikkundannaha għall-habs, fejn giet ukoll ittorturata billi ġibduha fuq morsa, girfulha ġisimha bil-ganċijiet tal-hadid, harquha bit-torċi u anki giet imbengla bil-frosti.

Jaqtgħulha sidirha

Wara dawn it-torturi kollha, Quintanus reġa' bagħat għaliha. U meta raha tant soda fil-fidi tagħha, ordna li jaqtgħulha sidirha barra. Fil-fatt, pitturi u ikoni ta' din il-qaddisa, hekk iġibuha, b'sidirha barra u l-manigold bix-xabla lest biex jittorturaha b'dan il-mod. Filwaqt li pitturi oħrajn juruha bit-talji tal-hadid f'id wahda u b'sidirha fuq plat fl-id l-oħra (*ara ritratt f'paġna 17*).

Waqt li kienet fil-habs fejn xehtuha, jingħad li deherilha San Pietru, li talab fuqha u fejjaqha. Meta Quintanus sar jaf b'dan, ordna li jneżżgħuha għarwiena u jirrumblawha fuq il-faham jikwi u biċ-ċaqquf imkisser.

It-tfajla verġni ttajret lejn is-Sema fis-sena 251. Il-qima u l-devozzjoni lejha malajr xterdet u minhabba l-iktar it-torturi li soffriet, hija giet meqjusa bħala protettiċi ta' dawk li jsufri mill-kanċer tas-sider, ta' dawk li jkunu vittmi ta' xi stupru jew ta' hruq min-nar. Sant'Agata hi meqjusa wkoll bħala l-patrana ta' dawk li jahdmu l-qniepen.

għal paġna 17

Festa speċjali għall-Isqallin u rabta mal-Imdina

Għall-Isqallin, speċjalment dawk li jgħixu fil-belt kapitali ta' Katanja, kull 5 ta' Frar – il-festa ta' Sant'Agata – jiċċelebrawh bil-kbir u l-purċissjoni bl-istatwa tal-qaddisa li ddum sa tard bil-lejl bil-mixegħla ta' xemgħat kbar li jinxtegħlu u jinbidlu l-hin kollu, toffri spettaklu kbir. U huma bosta l-Maltin li jagħmlu użu mit-tours organizzati apposta u jmorru Sqallija biex jattendu wkoll għal din il-festa.

U għalina l-Maltin, Sant'Agata hi wahda mill-patrni ta' pajjiżna flimkien ma' San Pawl u San Pupuġu, kif tixhed skultura li wiehed jista' jaraha fuq il-bieb tal-Imdina. Fil-fatt, Sant'Agata hi marbuta mal-Imdina, kif tixhed l-istorja li se nirakkuntaw.

Kien iż-żmien meta t-Torok kienu qed jagħmlu attakki għal għarrieda fuq Malta, fejn kienu jiġu jahtfu dak li jistgħu u lura lejn ix-xwieni tagħhom. Imma darba minnhom, f'Lulju tal-1551, kienu ġew b'kotra kbira, u skont l-istoriku Giacomo Bosio, bi 18,000 suldat bil-hsieb li jattakkaw l-Imdina li dak iż-żmien kienet il-belt ewlenija ta' Malta.

Imwerwrin, il-Maltin ingħalqu fl-Imdina. Ma kinux laħqu hasbu għall-hażna tal-ikel u x-xorb u kellhom biss għal fit jiem, u bħala suldati kellhom biss 2,000 suldat. Giacomo Bosio jirakkonta li waqt dan kollu, Soru Benedittina tal-klawsura kellha dehra minn Sant'Agata, li qaltilha li jekk iqiegħdu l-istatwa tagħha fuq is-swar, hija kienet teħlishom mill-ghadu.

Magħżula bħala wahda mill-protetturi ta' Malta

minn paġna 16

Il-Kapijiet mal-ewwel ordnaw li ssir purċissjoni bl-istatwa għal fuq is-swar, fejn qegħduha thares 'il barra lejn it-Torok u dawruha bix-xemgħat u bil-bnadar.

Il-vleġeġ fuq it-Torok

Kien l-20 ta' Lulju 1551, meta t-Torok fetħu l-attakki tagħhom u xita ta' vleġeġ bdiet niezla lejn is-swar u l-istatwa. Imma f'daqqa wahda, il-vleġeġ bdew jergħu lura u jolqtu lit-Torok stess. Dawn staghbu b'din il-biċċa, u biex tagħqad, dawk il-bnadar fuq is-swar, dawk ix-xemgħat, dik l-istatwa u dawk in-nies kollha fuq is-swar, tahom x'jahsbu li l-Maltin kienu f'numru ferm akbar milli kienu hasbu huma. Dan kollu u l-biċċa stramba tal-vleġeġ reġgħin lura ikkonfondew lit-Torok u dak il-lejl stess imbarkaw u telqu.

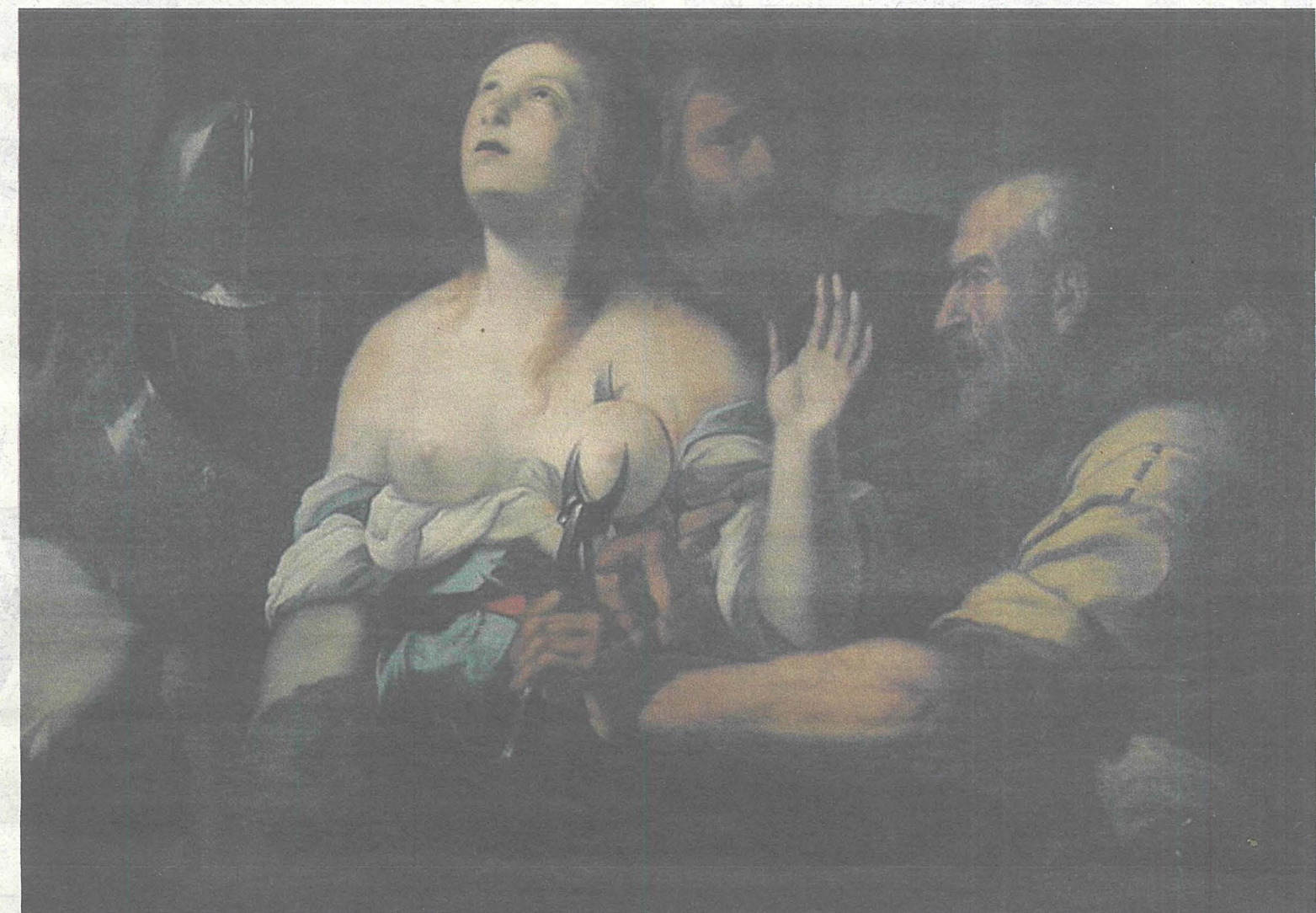
Kif il-Maltin raw li l-ghadu kien telaq, dlonk hasbu f'Sant'Agata u għażluha bħala wahda mit-tliet patrni ta' Malta. Barra minn hekk, il-Kapitlu tal-Katidral tal-Imdina holoq tradizzjoni li kull sena fil-festa tagħha, il-5 ta' Frar, il-Kapitlu jmur fi proċessjoni solenni flimkien ma' saċerdoti oħrajn u patrijiet, mill-Katidral sa' knisja żgħira fl-akkwata ta' Hal Bajjada, fir-Rabat, iddedikata lil Sant'Agata, fejn kienet issir quddies solenni u jsir paniġierku fuq il-qaddisa mill-predikatur li dik is-sena jkun għamilha ta' Kwaresimalista tal-Katidral.

Quddies lura fl-Imdina mill-Isqof Awżiljarju

Illum, din il-purċissjoni nqatgħet. Imma l-quddies bis-sehem tal-kapitlu u bil-paniġierku sas-sena l-oħra kienet għadha ssir. Imma din is-sena thabbar li anki din il-quddies solenni mill-kapitlu tal-Katidral tal-Imdina f'din il-kappella mhux se ssir ukoll u min-flok saret quddies s-Sibt 2 ta' Frar, fis-sitta ta' filghaxija, f'din il-kappella, u li xorta kienet imzejna għall-festa tal-qaddisa.

Illum it-Tlieta, 5 ta' Frar, il-festa proprja ta' Sant'Agata, se ssir quddies fid-9 ta' filghodu f'din il-kappella, organizzata mill-Breast Cancer Support Group, li tiegħu Sant'Agata li l-patrna, u se jqaddisha Mons. Joseph Galea Curmi, Isqof Awżiljarju.

B'hekk jiġu fi tiemhom il-festi li din is-sena jikkommemoraw lil Sant'Agata, Verġni u Martri. Ta' min isemmi li din il-kappella

Il-martirju ta' Sant'Agata, kwadru anonimu tas-seklu 17 li jinsab fil-Muzew Nazzjonali ta' San Marino

tkun armata sew b'tizjin antik li jmur lura għadd ta' snin.

L-artal maġġur ikun fih x'tara, speċjalment bil-vintartal skolpit fid-deheb u bil-figura ta' Sant'Agata waqt il-martirju tagħha, filwaqt li statwa kbira tal-qaddisa tiddomina l-artal kollu.

Waqt li wiehed ikun hemm, jista' jara wkoll il-kripta ddedikata lil Sant'Agata b'af-freski antiki tal-qaddisa u bi statwa tal-qaddisa tal-alabastru mogħtija lill-Kripta mill-Isqof Lucas Buenos, fl-1666.

Il-kripta qiegħda taħt il-kappella u minnha wiehed jista' jidhol biex iżur il-katakombi bil-famużi agape li fih. Ta' min isemmi wkoll li din il-kripta jsibuha bħala 'Ta' Sant'Agata', ghax skont ix-xjuh tagħna, il-qaddisa giet Malta u għexet f'din il-kripta li qabel kienet għar naturali u jingħad ukoll li kienet Sant'Agata li xerrdet is-sengħa tal-insiġ f'pajjiżna.

Forsi l-fatt li fir-Rabat kien hemm hafna nħawi fejn isir l-insiġ jagħti xi hjiel dwar din ix-xniegħa, u lin-nissieġa li għadhom jeżistu ssibilhom santa ta' Sant'Agata mwahħla fejn tidher.

Hu x'inhu, kolloq juri li din il-qaddisa kienet miżmuma b'ċerta għożza minn missirijietna, żgur bħala ringrazzjament talli kienet ħelsithom minn għajb kbir.